

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA FOYDALANILADIGAN DIDAKTIK
O'YINLAR VA ULARNING XUSUSIYATLARI HAQIDA AYRIM
MULOHAZALAR**

Tursunqulova Maxfuza To'lqin qizi

Qori Niyoziy nomidagi O'zPFITI tayanch doktoranti

makpuja3005@gmail.com, tel: (33) 755-55-59

Annotatsiya. Ushbu maqola mavzusi ta'lim jarayoni bilan bog'liq holda qo'llaniladigan o'yinlarga qaratilgan. Boshlang'ich sinflarda o'qitishda didaktik o'yinlarning o'rni qanday ekanligini aniqlashdan iborat. Shuning uchun birinchi navbatda didaktik o'yin nima ekanligini aniqlab olish kerak. Maqola nafaqat "didaktik o'yin" atamasi bilan bog'liq, balki ularning tipik xususiyatlarini tavsiflovchi va ularni bir necha toifalarga ajratadigan xarakterga ega. Bundan tashqari, ularning o'qitishdagi ahamiyatini tushuntiradi va darslarda ulardan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklarini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, didaktik o'yin, jismoniy o'yin, maktab, o'quvchilar, hayotiy o'yinlar, tajriba, bilim, ko'nikma, malaka, mustaqillik, ijodkorlik, o'zlashtirish.

Аннотация: Данная статья посвящена играм, используемым в образовательном процессе. Определить роль дидактических игр в начальном школьном образовании. Поэтому прежде всего необходимо определить, что такое дидактическая игра. Статья не только связана с термином «дидактические игры», но и описывает их характерные черты и делит их на несколько категорий. Это также объясняет их важность в обучении и показывает преимущества и недостатки их использования в классе.

Ключевые слова: начальный класс, дидактическая игра, физическая игра, школа, учащиеся, жизненные игры, опыт, знание, умение, компетентность, самостоятельность, творчество, мастерство.

Annotation: This article is devoted to games used in the educational process. Determine the role of didactic games in primary school education.

Therefore, first of all, it is necessary to define what a didactic game is. The article is not only related to the term "didactic games", but also describes their characteristic features and divides them into several categories. It also explains their importance in teaching and shows the advantages and disadvantages of using them in the classroom.

Key words: *primary school, didactic game, physical game, school, students, life games, experience, knowledge, skill, competence, independence, creativity, mastery.*

Hozirgi vaqtda o'yinlar nafaqat maktabgacha ta'lim muassasalarida, balki boshlang'ich va o'rta maktablarda ham ko'p qo'llaniladi. Faoliyatning ushbu turi, ayniqsa, pedagogikada katta ahamiyatga ega. Afsuski, o'quvchilar ko'pincha o'qituvchilardan passiv ravishda yangi ma'lumotlarni qabul qilishadi. Darslar qisqa, shuning uchun o'quvchilarda topshiriqlar yoki savollar haqida uzoq vaqt o'ylashlari yoki muammolarni mustaqil hal qilishlari uchun vaqt yetarli emas. Talabalar o'zlari kuzatgan yoki boshidan kechirgan narsalarni ularga hikoya qilinganidan ko'ra yaxshiroq eslab qolishadi. Darsda qo'llaniladigan didaktik o'yinlar esa ularning qiziqishini oshiruvchi va faolroq bo'lishga undaydigan usul bo'lishi mumkin.

Har bir didaktik o'yinning o'ziga xos ta'lim maqsadlari va qoidalari bor. Didaktik o'yinlar nafaqat darslarni qiziqarli qilish, balki motivatsiya, tushuntirish, takrorlash yoki test qilish uchun ham qo'llaniladi. Prucha didaktik o'yinni ma'lum didaktik maqsadlarga erishadigan bolalarning o'z-o'zidan paydo bo'ladigan faoliyati sifatida belgilaydi. Didaktik o'yinlar o'z qoidalariga ega, turli joylarda o'tkazilishi mumkin, shuningdek, ular doimiy nazoratni va yakuniy baholashni talab qiladi. Bular nafaqat yakka tartibda balki guruh bo'lib o'ynashga ham mo'ljallangan bo'ladi. O'qituvchi bir vaqtning o'zida ham tashkilotchi va ham mustaqil kuzatuvchi vazifasini bajaradi. Muallif shuningdek, didaktik o'yinlar o'quvchida mustaqillikni, jamoa bilan ishlashni, ijodkorlikni tarbiyalashini, shuningdek, o'quvchilar ilgari olgan bilim va ko'nikmalaridan foydalanishga

o'rgatishini ta'kidlaydi.

Boshlang'ich sinflarda o'yin tez-tez qo'llaniladigan o'qitish metodi bo'lib, ba'zida boshqa metodlarga qaraganda ko'proq qo'llaniladi. Quyi yoki o'rta maktab o'quvchilari uchun dars paytida o'yin o'ynash zerikarli tuyilishi mumkin. Biroq, yuqorida aytib o'tilganidek, o'yin bizga butun umrimiz davomida hamroh bo'ladigan faoliyat turi bo'lgani uchun o'rta ta'limning ham bir qismi bo'lishi kerak deb hisoblaymiz. Darsda o'ynaladigan ta'limiy o'yinlar bolalar uyda yoki maktabgacha ta'lim muassasalarida do'stlari bilan o'ynagan o'yinlardan tabiiy ravishda farq qiladi.

Didaktik o'yin - bu bizning ko'nikmalarimizni, tasavvurlarimizni va ijodimizni rivojlantirishi kerak bo'lgan faoliyatdir. O'z-o'zidan, bo'sh vaqtda zerikmaslik uchun o'ynaladigan o'yinlaridan farqli o'laroq, didaktik o'yinlar ko'proq cheklangan, ammo bolalar uchun hali ham qiziqarli, chunki ular darslarni yanada qiziqarli va boshqacha qiladi.

Valishová va Kasíkova o'yinlar, umuman olganda, unumli bo'lishi shart emasligini aniqlaydilar (motorli harakatlar, zar tashlashga asoslangan o'yinlar va boshqalar). Ularning fikricha, didaktik o'yinlar boshqa tomondan samaraliroq. Ular bizning fikrlashimizni rivojlantiradi, chunki ular odatda muammoli vaziyatlarga asoslanadi. Průcha singari, Valishova va Kasíkova didaktik o'yinni ma'lum qoidalar bilan boshqariladigan va ta'lim maqsadlariga rioya qiladigan o'quvchilarning o'zini o'zi anglashi sifatida belgilaydi. Yuqorida aytib o'tilganidek, o'quvchilar ba'zi narsalarni eshitish, ko'rish, hidlash yoki his qilish jarayonida yaxshiroq eslab qoladilar. O'quvchilarda eslab qolish oson bo'lmagan juda ko'p ma'lumot, lug'at yoki ta'riflarni o'rganadilar. Shuning uchun o'quvchilarga uni eslab qolishga yordam beradigan mos usullardan foydalanish muhimdir. O'yinlar o'quvchining ma'lum bir mavzuga, maktab mavzusiga, maktabga, o'rganishga yoki o'qituvchiga bo'lgan munosabatini o'zgartirishga qaratilgan bo'lishi mumkin. O'yinlar foydali va qiziqarli bo'lib, ular o'quvchilarning qobiliyatlari, ko'nikmalarini rivojlantiradi va eng birinchi maqsadi ta'limiy maqsadlarini amalga oshiradi. Darsda didaktik o'yinlardan foydalanish

foydali, ammo didaktik o'yinlar va o'rganish o'rtasidagi farqni tushunish muhimdir. Boshqa tomondan, Manyak didaktik o'yin ikkita ekstremaldan qochish kerakligini ta'kidlaydi. Birinchidan, o'yinning o'zi didaktik maqsaddan ustun bo'lmasligi kerak. Ikkinchidan, o'yin qiziqarli faoliyat maqomini yo'qotmasligi uchun maqsadni juda ko'p ta'kidlamaslik kerak. O'quvchilar doim g'alaba qozonishga intiladilar, buni Valishova va Kasikova tasdiqlaydi. Ularning fikriga ko'ra, bolalar orasida raqobat elementi bo'lgan didaktik o'yinlar eng mashhurdir. Ushbu o'yinlar o'quvchilarning faolligini oshiradi va ularni yanada samarali hamkorlik qilishga undaydi, chunki ular guruh ichidagi hamkorlik muvaffaqiyatga erishish yo'li ekanligini bilishadi. O'quvchilarni qiziqarli, innovatsion didaktik o'yinlarga qiziqitira olish o'qituvchiga bog'liq. Ushbu o'yinlar o'z maqsadlariga erishishda yordam beradigan rag'batlantiruvchi, ta'lim vositasi bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Азимомова Е.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). –М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Bo'ronova Sh. Ona tili darslarda interfaol metodlardan foydalanish. Uzlüksiz ta'lim. 2004, 3-son, 34-38-betlar
3. Olloqova M. O. Intensive education and linguistic competence in mother tongue //ACADEMICIA: AN
4. INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – T. 11. – №. 1. – С. 580-587